

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, V., KOHÁRY-UTCA 4., II. EM.
Minden pénz a lelkesítési hivatal címére küldendő.

Felelős szerkesztő:
JÓZAN MIKLÓS
Munkatársak:
Perczelné Kozma Flóra
dr. Csiki Gábor

Megjelenik havonként.
Előfizetési ára:
Egy évre 2 aranykorona.

Torda: 1568. **HATÁRKÖVEK** Pozsony: 1848.
az unitárius egyház történetében. Ezeken a helyeken mondotta ki az országgyűlés előbb Erdélyre, azután egész Magyarországra nézve, hogy az unitárius vallás bevett vallás (recepta religio).

Por és Hamu.

„Isa pur és chomuv vozmuc...“
Halotti Beszéd.

Két világgjáró magyar baktat komoran, sötéten London északnyugati városrészében, amelynek Hampstead a neve. Lépteik zaját elnyeli az óriási kőtengerből fel-felcsapkodó mély morajlás, amely olyan mint egy halotti indulónak bánatos akkordja. Bánat az arcukon. Bánat a szívükben. Lehorgasztott fejjel, egymás között halkán beszélgetve, mint az emmausi úton az a két tanítvány, egyenesen oda tartanak, ahol azelőtt öröm és szívjóság üdvözölte őket a szentelt küszöbön s ahol most gyász és szomorúság uralkodik, mert a „Manor Lodge“ széplelkű lakója az örök idvesség honába költözött.

Megérkeznek. Megállnak az ismerős kapu előtt. Elgondolkoznak... Az egyik azt mondja, miközben felsóhajt: Harminchárom évvel ezelőtt itt volt az én első boldog Karácsonyom. Az idegenben. A másik azt mondja: Ötven évvel ezelőtt itt találtam legtöbb, legmélyebb rokonszenvet a magyar sors iránt. S az idők során két leányom is tanúságot tehet amellett, hogy itt mindig szerető otthonra találtak. És ha mindazok, akik ebben a hajlékban szívesen látott vendégek voltak, ebben a szent percben itt gyülekeznének, légió volna a számuk. Mindezek helyett most nekünk kell Erdély s Magyarország nevében is néma ajakkal, de lángoló szívvel tolmácsolnunk a soha még nem szűnő hálát és köszönetet a virágerdővel borított bús ravatal előtt.

Köszöntünk Téged, dicsőült Szellem! köszöntünk hulló könnyeinkkel. Ezeken a csillogó gyöngyszemekken keresztül látunk Tégedet, mint viruló szépségű leányt, amint a babiloni vizek mellett hetven évvel ezelőtt drága jó Atyád társaságában meglátogatsz minket. Akkor is, most is lantjainkat a fűzfákra kellett akasztanunk, hogy honi nyelven ne zöngjenek. Akkor is, most is Te megértetted és megérted, hogy mi fáj nekünk. S elárvult szent ügyünket, mint egy prófétánő, magadévá tetted. Hogyha örömünk volt, velünk örvendeztél. Hogyha bánatunk volt, velünk szomorkodtál. S oh, hányszor vettél részt lelkes ünnepeinken! Amikor Budapesten templomot szenteltünk, együtt imádkoztál velünk. A magyar nemzet ezeréves múltja odavonzott a Millenium világraszóló ünnepére. Kolozsvárt a muzsák csarnoka új köntösében Téged látott legszívesebben. S Déva vára komor fenségében együtt áldoztál velünk annak a marék por és hamunak, amely a világ négy tája felé szétszóratván, elvitte s mindenüvé elhintette az ősi szent hitet, „az Isten ajándékát“.

Por és Hamu!... Nem és nem! „Éltető eszmévé finomul“ a Te lényed is, hogy továbbra is összekötő kapocs legyen távoli földrészek lakóinak családi tűzhelyei, egyházai és iskolái között. Hitet, vigasztalást, nemes bátorságot, erkölcsi épségét lehellő könnyeid továbbra is vándorolni fognak a magános szigetekre, hogy senki ne érezze magát árván, elhagyatva... Postai Missziód nem ér véget soha: Istennek angyalai szolgálnak Tenéked, azok lettek a Te postásaid... Bízó reménységgel vessük sirkövedre:

„Lucy M. Tagart volt, mig élt,
Aki im itt céljához ért...“

Szerkesztő.

Amit a lélek mond . . .

(Rabindranath Tagore. LXV.)

A tengerár tomboló viharja csak akkor válik igazán veszélyessé a hajóra nézve, hogyha magának a hajónak a belseje is megtelik vízzel. A betóduló víz nem zúg, nem lázong vihar módjára, nem fenyeget. De ellenolthatatlanul a tenger fenekére süllyeszti a maga kiszemelt áldozatát.

Úgy vagyunk vele mi is, hogy a kívülről csapkodó hullámtorlaszoktól inkább rettegünk. Pedig az igazi veszély ott settenkedik a hajó belsejében és ha idejekorán észre nem vesszük és ki nem adjuk a parancsot, hogy „mindenki a szivattyúhoz”, menthetetlenül elsüllyedünk.

Igyekezzünk hát a hajót mindenekelőtt a belső víz holt terhétől megszabadítani, mert magát a tengert ki nem melíthetjük.

Életünkben gátak, külső akadályok mindig voltak. Ezután is lesznek. De ez mind nem számít, hogyha erős akarattal és nyugodt önérzettel a belső gátakon és akadályokon diadalmaskodtunk.

P. b.

Egy esztendő vetése . . .

Esperesi jelentés 1925 július 5 én Füzesgyármaton.

Idei esperesi jelentésemben első sorban mély sajnálattal említem meg, hogy jó és rossz időkben kipróbált köri felügyelő gondnokunk, aki velünk együtt érezett és gondolkozott s egyházunk és hazánk javát célzó minden munkánkban jó tanáccsal és példaadással előljárt és a hagyományos hűségnek a mi körünkben valóságos megtestesülése volt, dr. Hajós Béla afia — öreg korára való tekintettel — lemondott állásáról. Ma már sajnosan tapasztaljuk, hogy nincs közöttünk. Pedig ő is, bizonyára, szívvel-lélekkel vett volna részt a mai közgyűlésünkkel kapcsolatos lélekemelő ünnepségen ebben az egyszerű templomban, ahol a világháborúban elesett hőseink erényeinek áldozánk. Közgyűlésünk megtalálja a módját annak, hogy a lemondott köri felügyelő gondnok érdemeit jegyzőkönyvében megörökítse s kérje részére az egyházi főhatóság útján azt a kitüntetést, amelyet közérdekű munkájával kiérdemelt s amely őt továbbra is a mi szerény körünknek jóakaró barátai között meg fogja tartani, habár személyes szolgálatainak előnyeit nem élvezhetjük.

Én őbenne, mint elnöktársamban, atyai jóbarátomat tiszteltem és szerettem. Ez az első helyen való megemlékezés is annak a jele, hogy én nagyrabecsültem és nagyrabecsülöm az ő puritán egyéniségét. S aggódva nézek körül, vajjon ki fogja őt az egyházkör és kerület vezéri tisztében méltóképpen követni. De Isten után bízom benne, hogy az általa épített alapon egyházkörünk és az U. E. Ig. Tanács az erre alkalmas egyént egyházi tanácsosaink sorában meg fogja találni s ha nem is lesz személyesen közöttünk,

jó tanácsait továbbra is igénybe vehetjük, aggodalmait oszthatjuk s soha ki nem alvó lelkesedésének tisztító lángjában ismét és ismét meggyógyíthatunk valódi vagy képzelet betegségeinkből. — Kívánjuk e helyen is, hogy élete alkonyát aranyozza be a jóságos isteni Gondviselés s adja megérnie velünk együtt azt, ami mindnyájunknak legszentebb kívánsága — alva-ébreden egyetlen gondolata —, hogy ez a nemzet újból feltámad s a munka és kitartás, türelem és önmegtartóztatás „névtelen hőseit” is meg fogja koszorúzni, akik zaj nélkül dolgoztak és dolgoznak egy szebb és boldogabb jövő előkészítésén.

És most — amikor a f. 1925. évben újból egy nagy magyar író centennáriumát ünnepli a szerteszórt magyarság — a hivatalos keret mellett is, ne feledkezzünk meg Jókai Mórról, aki a mi unitárius jelszavunkat „Egy az Isten” egy halhatatlan műben örökítette meg s tette az egész művelt világon népszerűvé még azok előtt is, akik a mi történelmi egyházunkat s annak egyszerű krisztusi evangéliumát nem ismerik. Ezelőtt két évvel ugyanitt áldoztunk Petőfi muzsájának. Álljunk fel hát most is egy pillanatra az ő iker-testvéreinek megdicsőült emléke előtt s hódolatunk és kegyeletes megemlékezésünk szóljon egyúttal a magyar Géniusznak is, amely ilyen két tündöklő csillaggal ajándékozta meg a nemzetet. Műveiknek nagy és elvitathatatlan értéke önmagában van, de ki zárkozhatik el azoknak lelki hatása elől? — Hőseik és példányképeik nemzedékről-nemzedékre újra élednek. Itt járnak-kelnek közöttünk, hitet, vigaszt és jóreménységet táplálva s megerősítve mibennünk és miközöttünk az összetartozandóság érzetét.

Ha már centennáriumról van szó, akkor meg kell emlékeznünk arról a kiváló alkalomról is, amely május közepén Bostonban, június elején Londonban egy táborba gyűjtötte össze amerikai és angol testvéreinket, túl az Óceánon. Központi székházuk mind a két helyen zászlódszót öltött, a szélrózsa minden irányából ezren és ezren jöttek, hogy együtt ünnepeljék meg az Amerikai Unitárius Társulat és a Brit és Külföldi Unitárius Társulat 100 éves jubileumát: 1825—1925. Angol és amerikai unitárius testvéreinknek odaát mintegy ezer különálló, egymástól teljesen független gyülekezetük van. Ott nincs se püspök se, esperes, nincs úgynevezett dogmatikus hitvallás és nincsen a miénkhez hasonló egyházi közigazgatás. De missziói és önvédelmi célokra mégis valami úton szervezkedniök kellett s így keletkezett az a két hatalmas Társulat, amely a felvilágosított unitárius hitelmét a szó erejével és a nyomtatott betű hatalmával s újabban igazán bámulatra méltó és eredményes propaganda munkával terjeszti. — Az ünnepségre minket is meghívtak. És meghívták az erdélyieket is. Erdélyt dr. Boros György theol. tanár, egyházi tanár afia képviselte. Magyarországot pedig a vicárius. Az ünnepséget megelőzőleg pedig körülbelül 6 héig őt-hat angol és amerikai csereprédikátor járta be a két nagy

országot, hogy a két nemzet fiai és leányai között a hitrokoni és hazafias szálakat szorosabbra fűz-
zék. Angol tudásunk folytán ebben az akcióban is résztvettünk. Én a két országban valami 67 különböző helyen prédikáltam, konferencia beszé-
deket tartottam s Cleveland környékén a *székely telepes munkásokat* is meglátogatva, hazafias missziót is teljesítettem s ahol csak lehetett, meghitt baráti körben és a pódiumon fölelevenítettem a magyar sorstragédiának megrázó jele-
neteit. Ezért kaptam is egy amerikai zászlót ajándékba, amelyet — hitem szerint — az ame-
rikai-magyar testvériség záloga gyanánt magammal hoztam. Ott, amikor átnyújtották, a *köszönöm* helyett mást nem tudtam mondani, minthogy a zászlót kibontva és lobogtatva, felkiáltottam: „Isten áldd meg a magyart!”, . . . Bostonban és Londonban szerzett benyomásaimról másutt fogok beszámolni. Itt csak megemlítem, hogy odaát a legtöbb eklézsiában élénk és mozgalmas egyházi élet van. A lelkészt munkájában a jól megszervezett férfi-ligák, nőszövetségek és ifjúsági egyesületek hathatósan támogatják. Szóval ott a misszióról nemcsak beszélnek, hanem minden unitárius mintha *született misszionárius* volna, kész az ő boldogító hitéért időt, fáradságot, pénzt és szerető gondoskodást áldozni, csak hogy mások is megismerjék azt s a világosság századában, amikor repülőgépen kutatjuk az északi pólus titkait, senki se maradjon a sötétségben.

Három és fél hónapig voltam távol állomás-helyemtől, mígnem június 13-án este a bécsi hajóval Isten kegyelméből, gazdag tapasztalatokkal, szerencsésen hazaérkeztem budapesti Híveim és családom körébe. Távollétem alatt az esperesi teendőkben *Barabás István* köri jegyző afia helyettesített. Ő tartotta meg az idén az esperesi vizsgálatokat. A lelkészi teendőket pedig Budapesten *dr. Csiki Gábor* missziói lelkész és *Bíró Lajos* afiai osztották meg egymás között. Ezért fogadják e helyen is hálás köszönetemet.

Örömmel jelentem, hogy *dr. Csiki Gábor* lelkész afia kolozsvári állásáról végleg lemondva, múlt ősszel elfoglalta munkakörét az Unitárius Misszió-Házban (IX. Rákos-u. 3.). Amíg ott külön imaházunk megnyitható lenne, a Koháryban tart Adventi és Bőjti Estéket, sorozatos előadásokat tart s az unitárius hiteszme fejlődését ismertető könyvön dolgozik, amely egyszerre magyar és angol nyelven fog megjelenni. Azonkívül Budapesten és a vidéken tanuló menekült egyetemi ifjainkat jó tanáccsal és az amerikai és angol Nőszövetségek útján pénzbeli segítséggel is ellátja. Vidéki missziói utakra is szívesen vállalkozik. S ahol eddig szervezett fiáink vagy megfelelő számu csoportjaink vannak, akik szolgálatait igénybe óhajtlják venni, szívesen lerándult mindig. Több helyen együttesen is szerepeltünk. Legutóbb pedig Debrecenben május folyamán *dr. Drummond* társaságában olyan gyönyörű és sikeres összejeveteleket tartottak, ami magyar nemzeti szempontból is figyelmet érdemel. A sajtó útján is ő adott

hangot a nemzeti és vallási kisebbségek keserveinek, amelyek a múlt nyári Vegyes Bizottság munkálatairól könyvalakban is megjelentek. — Ifjainknak egyelőre a lelkészi irodán angol nyelvi tanfolyamot tart, amelynek későbbi tanulmányaikban is az illetők jó hasznát fogják venni. — Angol és amerikai testvéreinkkel állandó levelezést tart fenn s a mi mozgalmainkat az ők elterjedt hivatalos lapjaikban ismerteti. S úgyhiszem, egyik legszebb álma fog valóra válni, amikor a jövő ősszel Isten és a lakáshivatal jóvoltából megnyit-
hatjuk az Unitárius Egyetemi Ifjak Otthonát, amelyet egyelőre 20—30 személyre tervezünk. Ez nem dícséret akart lenni, csak vázlatos körvonalazása annak a munkakörnek, amely ma már egy egész embert kíván. — A Misszió-Ház beillesztése egyházunk organikus keretébe, most van folyamatban. Külföldi megbeszéléseink támpontot nyújtanak nekünk arra, hogy a Misszió-Ház nem lesz valami idegenből importált intézmény, hanem egy szerves alkatrész, amelyre olyan szükségünk van fővárosi gyülekezetünkben, mint a mindennapi kenyérre.

Újév körül ezt a munkát *dr. Drummond* afia 30 font sterling, az *amerikai Nőszövetség* pedig 100 dollár adománnyal támogatta. S további áldozatra is hajlandók, hogyha látják, hogy ez az ő szívük szerinti munka meghozza a maga gyümölcsét. Én csak azt mondom: ismerjük meg, szeressük és támogassuk a Misszió-Házat, hogy idővel egészen a miénk lehessen. Meg a Ház maga is a mi jogos tulajdonunk.

Közös *Protestáns Segélyező Bizottság* tovább folytatta a maga működését. Svájcól érkezett központi segélyt a megállapított kulcs szerint osztotta ki. Csak az iránt volt aggodalma, hogy vajjon a többnyire presbyteriánus, tehát kálvinista eredeti adományokból juttasson-e másoknak is. Illetve erre nézve jónak látta maguktól az adományozó testületektől bővebb felvilágosítást kérni. A válasz meg is jött. S ilyenformán az idén már kevesebb volt a fentartás nélkül kiosztott segélyösszeg. Mi mindössze 200 svájci frankot kaptunk. Ezt a vidéki 7 hitoktatóink között fogjuk egyenlő arányban szétosztani, jutván egy-egy 400.000 korona honorárium, amit a mi hálás köszönetünk és elismerésünk mellett fogadjanak szívesen s a gondjaikra bizott serdülő ifjúságot továbbra is vezessék és támogassák a saját jó szívük sugallata szerint.

Ugyanebből a forrásból 100 svájci frankot kaptunk az „Unitárius Értesítő” támogatására olyan érdekű közleményekért, amelyek ismertetik és nyilvánartják a keresztény egyházak nemzetközi szövetségének nemes törekvéseit a világbéke érdekében. És itt refrain gyanánt hadd ismételjem: ismerjük meg, szeressük és támogassuk az „Unitárius Értesítő”, hiszen ez a mi édes gyermekünk.

Ezzel kapcsolatban hangsúlyozni kívánom, hogy a felekezeti jó viszonyt is — a bennem rejlő őstermészet szerint — ápolni igyekeztem és

igyekeztünk. És pedig nemcsak ott, ahol osztózkodásról volt a szó, hanem minden téren, ahol embertársainkkal a jó sors egybehozott. Herceg-primásunkat, *dr. Csernoch János* Öminenciáját aranymiséje alkalmából egyházunk nevében üdvözöltem. Mire ő szíves hangon válaszolt; híveinkre és munkánkra Isten áldását kérte. Protestáns tábori püspök, *Soltész Elemér* barátunk ünnepélyes beiktatásán, dec. 17. résztvettem s az áldást a többi prot. püspökök sorában egy kiválóan alkalmas bibliai igé alakjában tőlem is megkapta. Pápán a dunántúli ev. ref. püspök, *dr. Antal Géza* ünnepélyes beiktatásán *Tanka Sándor* (Győr) egyh. tanácsos afiával együtt megjelentünk s a magyar unitárius egyház üdvözlését tolmácsoltuk. S egyúttal alkalmat adtunk arra is, hogy a menekült híveink előtt testvériesen megnyitott ref. templomokért hálás köszönetet mondjunk.

Egyházi főtanácsos múlt ősszel Kolozsvárt megjelentem. A gyűlés legfőbb tárgya a belső emberi nyugdíjintézet új rendszabálya, amelybe nekünk is valami úton bele kell illeszkednünk, ha nem akarjuk, hogy özvegyeink és árváink az utcára jussanak. Ugyanakkor papszentelés is volt. Nekünk két papunkat szentelték fel ez alkalommal: *dr. Csiki Gábor* és *Biró Lajos* afiait Pályájokra és önzetlen működésükre itt is Isten áldását kerjük. Ki sem mondhatom, milyen jól esett, hogy ezáltal mi is újból elfoglalhattuk megillető helyeinket az erdélyi szent gyülekezeteiben.

Ugyanekkor volt a *Dávid Ferenc Egylet* 40 éves jubileuma is Kolozsvárt, amelyből a mi szerény egyházkörünk is kivette a maga részét. Óhajtható volna, hogy a mi vidéki gyülekezeteink is megszervezzék a maguk fiókegyletét hitelveink népszerűsítése és az unitárius öntudat erősítése érdekében. A dolog még nem késő. És mi Budapestről szívesen támogatnók a vidéki fiókokat, megfelelő népies felolvasókról gondoskodván.

Orosházi tanítói állás a belterületi állami iskolánál még mindig nincsen unitárius emberrel betöltve s így az unitárius növendékek hitoktatására kénytelenek voltunk ebben az iskolai évben felkérni az ottani ref. lelkész urat, aki ezt a megbízatást szívesen elvállalta. Hálás köszönet érte.

Déaványai híveink az iskolát a csekély számára való tekintettel nem óhajtják visszaállítani s így a lelki gondozás terén csak beszolgáló lelkész afiára vannak utalva.

Debreceni híveink a tanyát kedvező feltételek mellett újból a régi bérlőnek adták ki. A bérleti szerződést jóváhagytam. Egyúttal az eddigi hitoktató, *dr. Fráterné Hort Margit* úrnő önkéntes szolgálatainak elismerése mellett, a hitoktatói tisztelet *Derzsi Kálmán* afiára ruháztam át.

Új énekeskönyvünk, amely a halotti énekeket is magába foglalja, Erdélyben megjelent. Budapesten már használatba is vettük. Miután ennek használata mindenütt kötelező, remélem, hogy vidéki egyházaink is igyekezni fognak azt mielőbb bevezetni, hogy ezáltal is javítsunk és lendítsünk valamit egyházi zenénkben, amely vonatott, egyhangú és nehézkes.

Cultus a felsőházi szervezet tárgyában egyházunkat is megkereste és bekérte az egyházunkra vonatkozó legújabb adatokat. Ennek alapján joggal remélhetjük, hogy a történelmi jusson minket megillető képviselő az új törvénytervezetből sem fog hiányozni.

Ugyancsak reményünk lehet aziránt, hogy az Országos Földbirtokrendező Biróság munkálatai során egyházunk is megfelelő *középbirtokhoz* jut. Erre nézve ismételten benyújtott folyamodványunknak a kölcsönösség és viszonyosság elvénél fogva is meg kell, hogy legyen a kívánt eredménye. Bizalommal tekintünk hát a jövőbe; mert utóvégre is a kormány és a nemzet ezzel csak honorálni fogja azt az értékes szolgálatot, amelyet a mi kicsiny unitárius egyházunk végzett a háboru után a külföld felvilágosítása körül.

Unitárius Egyházi *Térképet* rajzolt és ajándékozott nekünk *Székely János* nyug. műszaki főtanácsos fia, aki annak idején az erdélyieket is egy ilyen sikerült térképpel lepte meg. Fogadja érte egyházunk hálás köszönetét. A térképet Budapesten őrizzük a levéltárban.

Budapesti egyházközségünk által rendezett *országos gyűjtés* még ugyan nem záródott le teljesen, mert a gyűjtőívek 2/3 része még mindig künn van, mindazonáltal a gyűjtés így is elég szép eredményt mutat fel, amennyiben a 100 milliót meghaladja. Ebből 5 milliót maga *Debrecen*, illetve ottani lelkes filiánk ajándékozott. Az egyes gyűjtők nevét és a beküldött összegeket az *„U. Ért.”*-ben nyugtázzuk. S külön is megköszönjük. Szolgáljon ez búzdításul másoknak is!

Hangya Szövetkezet alapító levele értelmében, 10 millió értékű részvényt tett le az „Unitárius lelkészi nyugdíjintézet” javára. Ennek kamatait 5 éven belül szabályszerűen igénybe kell vennünk, különben visszaszáll a kegyes alapító testületre. Ézzel különben külön pontozat alatt is fogunk foglalkozni. Megjegyzéseimet akkorra tartom fenn.

Füzesgyarmaton az egyházközségnek *özv. Sári Józsefné*, ki egyetlen fiát a háborúban elvesztette, *12 hold földet* ajándékozott. Az erről szóló ajándékozási szerződést jóváhagytam. A bánatos Anyának az adományért közegyházunk köszönetét tolmácsoltam. Itt is úgy említem fel az ő jótéteményét, mint követendő példát mindnyájunk számára. Akinek van, adjon. Adjon hazájának, adjon egyházának, adjon a szegényeknek, mert az ilyen önzetlen áldozattétel az igazi keresztény élet fő jellemvonása. *Amit másnak adtál, gazdagon megtérül a saját szivedben.*

E K. Tanács utóbb a *Baldácsy* Protestáns Alapítvány 1924. osztalékából egyházkörünknek 32000 leut á 330 magyar korona értékben utalt át. Ez összesen 10,560.000 K. Ezt az összeget az Alapítvány intenciói szerint fogjuk kiosztani.

További részletkérdések mellőzésével, itt jelzem, hogy Mélt. és Főtiszt. *Ferencz József* unitárius püspök úr a mi szeretve tisztelt főpásztorunk Kolozsvárt f. év aug. 9 fogja Isten kegyelméből

betölteni 90-ik életévét. Ebből az alkalomból magyarországi Hívei nevében is üdvözölni fogjuk, nagy pátriarchánkra, nemes családjára, erdélyi hazánkra Istennek áldását, gyógyító kegyelmét.

Egyházi népesedési kimutatás szerint, egyházkörünkben a lelkek száma: 10.650.

Kereszteltek száma: 64 (42+22), konfirmáltak: 32 (17+15), egyházi áldásban részesült: 22 pár, elhunyt: 56 (36+20), áttért hozzánk: 12 (6+6), kitért: 17 (12+5).

Kegyes adományok összege meghaladja az 5 millió koronát.

Évi számadások adatai szerint:

Bevétel:	337,644.353 korona.
Kiadás:	320,951.551 "
Maradék:	16.692.792 "

Ingó és ingatlan hozzávetőleg: 9—10 milliárd, ami mind a mi nagy szegénységünket mutatja. Milyen jó volt, amikor csak százezreink voltak. Akkor legalább tudtunk örülni neki, hogy van valamink.

Időközben elhunyt egyházkörünknek egy régi patronusa, szép történelmi név viselője, akinek egyik elődje római pápa volt: *Szerémi Odescalchi Arthur Herczeg*. A bpesti egyházközségünknek az árvai közbirtokosságban ajándékozási szerződés útján biztosította a reá eső részt örök kepe-alapítvány címen. S ezzel is beírta nevét egyházunk évkönyveibe. — Másik jóltevőnk, aki mindnyájunk szívébe beírta a nevét, *Miss Lucy Tagart* volt, aki Angliában a postai missziót 1886-ban megszervezte s azt mostanában bekövetkezett haláláig bámulatos sikerrel és odaadással vezette. Nincs az ő földrésznek az a pontja, ahova az ő vigasztaló sorai el ne jutottak volna a magános kutatókhoz, akik az Istent keresték. Mi magyar tanulóok az idegen földön, második Anyánkat veszítettük el benne. Egyházunk és hazánk szeretetében nőtt fel s vonzalmát irántunk még a világháború borzalmai közt is megtartotta. Emlékük legyen áldott! Tisztelet adassék a hamedő pornak, üdv a megdicsőült lelkek Világának! Amen. Amen. Amen.

J. M.

Most jelent meg!

Dr. Carpenternek, a világhírű tudósnak

Buddhizmus és Kereszténység

c. műve

Dr. Kiss Elek unit. teol. dékán fordításában.

Kapható: „St u d i u m“ Könyvesboltban

Budapest, IV., Múzeum-körut 21.

Dr. W. H. Drummond májusi látogatása.

Dr. W. H. Drummond látogatása számunkra minden alkalommal öröm és nyereség nemcsak egyházunk, de az egész magyar nemzet számára is. Valahányszor közénk jön, drága kincset, lelki erőt, egy szent biztatást hoz számunkra: fölámadunk élni fogunk, mert eleseltségünkben Isten s az igazság szól mellettünk. S mikor körünkből elmegy, a nagy világ előtt szószóója lesz, amit itt látott hallott: prófétája egyházunk és nemzetünk igazságának. 1919 óta ügyünk fáradhatatlan apostolává jegyezte el magát.

Az utolsó alkalommal május 9-én érkezett Budapestre, honnan dr. Csiki Gábor lelkész, dr. Zsako Gyula és dr. Nyiredy Géza afiai kíséretében azonnal Debrecenbe utazott tovább. Célja a debreceni unitárius leányegyházközség meglátogatása volt, valójában azonban egész Debrecen városa, sőt az egész Tiszántúl társadalma, vallásfelekezeti különbség nélkül vendégének tekintette az illusztris külföldi látogatót. 10-én délelőtt fél 12 órára unitárius istentisztelet volt programon a Kossuth-utcai ref. templomban. Ezt megelőzőleg azonban a városi hatóság meghívására ép e napra eső juhkiállítás tekintette meg illusztris vendégünk. D. e. fél 12 órára a Kossuth-utcai református templom teljesen benépesült különböző felekezeti közönséggel. Az alkalmi imát és beszédet dr. Csiki Gábor lelkész mondta, kinek valóban csaknem emberfölötti erőfeszítésbe került, hogy beszéd közben rohamszerűen jelentkező vakbél-görcsöket nagyszámu hallgatósága előtt leplezze és a kiváló alkalomra szóló ígét elmondhassa. Mielőtt azonban ezt tehette volna, kénytelen volt beszédét hamarabb befejezve a szószéket elhagyni. A szót dr. William H. Drummond vette át s meghatározó szavakkal mondott és kért áldást a gyülekezetre.

Istentisztelet után utitársaival együtt a város által a kiállítás és az ő látogatása alkalmából rendezett diszebedre volt hivatalos. Ez kiváló alkalom volt arra, hogy a Tiszántúl vezető emberei személyes ismeretséget köthessenek az előkelő vendéggel. Jól esett hallani az üdvözlő felkötőtökre adott válaszából, hogy nemzetünk, mely példátlanul álló vérvesztesége után is olyan kiállítással tud bizonyosságot tenni élni akarásáról, mint amilyent azon a napon a Tiszántúl gazdátársadalma rendezett, az ismét talpra áll s méltó helyet fog biztosítani magának az európai nemzetek sorában.

Délután 4 órára a vármegyeház dísztermében a városi dalárda és dr. Dárkó és dr. Tankó egyetemi tanárok közreműködésével a debreceni Székely Társaság rendezett nagygyűlést, hogy azon minél nagyobb közönség hallgathassa végig dr. Drummond beszédjét. Délután 4 órára a tágas terem zsufolásig megtelt. Ott volt Debrecen város közönsége vallásfelekezeti különbség nélkül: a különböző egyházak hivatalos képviselői, városi és

vármegyei hatóságok. Szerencsére ez időre dr. Csiki fájdalmi is szűntek annyira, hogy a gyűlésen szintén részt vehetett s dr. Drummond urat rövid beszéd keretében a közönségnek bemutathatta.

Dr. Drummond beszédének tárgya az volt, hogy mit tehetnek a különböző felekezetek közös erővel a nemzetközi igazságszolgáltatás és a béke érdekében. Beszéde folyamán egy gyönyörű magyar evangéliumot mondott, valóban méltót gyűlékezetéhez, melynek soraiban római katolikus, református és luteránus lelkészek egymás mellett ülve hallgatták az unitárius lelkészt. Szűnjék meg ebben a világban a felekezeti viszálykodás s az egyházak, ha valóban Krisztus hívei s az emberiség jóttevői akarnak lenni, ne azt nézzék, hogy mi választja el őket egymástól, hanem keressék a kölcsönös megértés és az együttműködés útját. Különbözik is azok a különbségek, amelyek esetleg elválasztanak, elenyészőn kicsinyek azokkal a nagy és szent érdekekkel szemben, melyek minden egyház számára közösek. Ne gyöngítsük erőnket kicsinyes felekezetieskedésekkel, mert hiszen úgy áll a dolog, hogy csak a különböző felekezetek kölcsönös és együttes munkája tehet egy nemzetet naggyá és boldoggá s teremthet a nemzetek jólétében is igazságot és békességet. Magyar közönségnek felekezeti egyetértésről több joggal senki sem beszélhet, mint dr. Drummond angol unitárius lelkész, ki 1919.-i első erdélyi látogatása után mint az erdélyi r. kath., református, luteránus és unitárius egyházak prófétája járta be a világot, hogy annak figyelmét az erdélyi magyarság szomorú helyzetére felhívja. Egy nemzet súlya és értéke nem országhatárainak nagy kiterjedtségétől függ, hanem attól, hogy milyen szellemi értéket képvisel és polgárai közös megértésben mit és mennyit tudnak dolgozni önmaguk és az egész emberiség gazdasági és szellemi javainak gyarapodásáért. Az elesett kis nemzetek, ha lelkük egységes maradt és meg nem tört, nagy dolgokat művelnek még a világ előtt.

Kik jelen voltunk lélekben meggazdagodva távozhattunk az emlékezetes gyűlésekről.

Május 12-én délután 6 órakor Koháry-utcai templomunkban illusztris vendégünk jelenlétében ünnepelhettük az Amerikai és Angol Unitárius Társulatok százéves jubileumát. Az egyházközség s a Nőszövetség és az Ifjúsági Egylet részéről elhangzott üdvözlések után Dr. Drummond tartott előadást az angol unitarizmus múltjáról s egyben ismételtén biztosította népünket, hogy Anglia és Amerikai unitáriusai mindvégig örök hűséggel s testvéri szeretettel fognak mellettünk állani. Itt említhetjük meg azt is, hogy a díszes ünnepség keretében dr. Csiki Gábor missziói lelkész három egyházközségi gondnoktól és negyvenkét egyházi tanácsostól vett be hivatalos esküt s a világ unitáriusainak szövetségére s az elhangzott esküre áldást mondva — az ünnepséget bezárta.

Május 14-én dr. Csiki kíséretében már a kolozsváriak vendége volt a fáradhatatlan utas. Első útja ez volt Erdélybe azóta a szomorú napok

óta, amikor 1919-ben, mint első külföldi vendég Kolozsvárra jött, hogy a történelekről személyesen győződjön meg s tegyen jelentést a békekonferenciának s a különböző külföldi egyházi hatóságoknak. Május 14 re rendkívüli gyűlésre jöttek össze az erdélyi unitárius testvérek, hogy ünnepeljék az Angol és Amerikai Unitárius Társulatok 100 éves jubileumát s üdvözöljék lelkes barátunkat, dr. Drummond urat. Ez az ünnepség Erdély magyarságának ünnepe volt. Részt vett azon katolikus, református, luteránus egyház püspökeikkel s más vezetőembereikkel élükön. Ferencz József 90 éves püspökünk örömmel szemlélhette ez alkalommal is, hogy a felekezeti egyetértés, melynek mindig apostola volt, nagy bajok idején egy táborba hozta Erdély fiait és leányait.

Rövid tordai és torockói látogatás után dr. Drummond Budapesten át visszatért Londonba, hogy résztvehessen a Britt és külföldi Unitárius Társulatok június 1-én kezdődő centennáriumán.

Köri közgyűlés Füzesgyarmaton.

Két évvel ezelőtt üléseztünk Füzesgyarmaton. Még virulnak kellemes emlékei annak a gyűlésnek, melyen igazi vendégszeretetünkről tettek tanúságot gyarmati híveink s most újra róluk írunk.

Az idei közgyűlést ismét ott tartottuk a füzesgyarmati unitárius közönség egyenes kívánságára. És ha lehet fokozati különbséget tennünk, ennek a közgyűlésnek s az azzal kapcsolatos emléktábla leleplezési ünnepélynek lelki hatása még feledhetetlenebbé teszi számukra — füzesgyarmati testvéreinket.

A világháboruban elesett hat hősi halottja van a füzesgyarmati unitárius egyházközségnek. Ezeknek a vérhullott hősöknek emlékére özv. Sári Józsefné — aki egyetlen fiát veszítette oda — emléktáblát állíttatott a templom falára. Julius 5-én lepleztük le. Ezért mentünk az idén is oda.

Barabás István hódmezővásárhelyi lelkész tartott istentiszteletet. Máté 19. rész, 16 verse: Jó Mester mit cselekedjem, hogy örök életet nyerhessek? volt beszédjének alapja. Egy híres egyházi szónok szerint sértés a papra, ha megdicsérik. Nem eza szándékom. De annyit meg kell mondanom, hogy a gyűlekezetnek — amelyben az egész közönség képviselve volt — s a vendégeknek is a papoknak is könnye hullott beszédje alatt.

Utánna Józán vikáriusunk mondott ünnepi beszédet, melyre újra megindult a lelkek árja. Beszéde közben lehullott a fekete lepel s elénk csillogott egy fekete táblán hat arannyal írt név... hat szomorú bánatos neve annak a hat ifju magyarnak, akinek neve most már: **Volt**.

Kincses Kászló, helybeli lelkész vette át ezután a leleplezett és megkoszorúzott emléktáblát. Majd Bálint István az egyik hősi halottnak árva fiacskája szavalt. Szász Ferenc szigorló orvos maga írta ódáját szavalta nagy hatással. Az ün-

nepélyt vári Nagy Márton gyönyörű irredenta dala és a Szózat éneklése zárta be.

Az ünnepély végeztével kezdetét vette a közgyűlés, Dimény Mózes postafőigazgató nyitotta meg a most betegeskedése miatt állásáról leköszönt dr. Hajós Béla köri felügyelő gondnok helyett — a gyűlést Csak ideiglenesen helyettesítette, addig, amíg az Egyházi Igazgató Tanács új felügyelő gondnok választása iránt intézkedik. Az esperesi jelentés; iskolák ügye; belsőemberi nyugdíj-intézet megalapítása; államsegély, svájci és Baldacsy segélyek felosztása, Missióházi ügye, adóplálás; ezek voltak a fontosabb tárgysorozatok, amelyre nézve sok üdvös határozatot hozott a gyűlés.

Ősi magyar szokás szerint ebéd várt a gyűlés végén. Józan vikárius a kormányzó urra, Dimény Mózes főigazgató, a püspök urra mondott pohárköszöntőt. Most pedig a vendégszeretetért szíves látásért tartozunk még szállásadóinknak. Innen is köszönjük nekik és Istennek áldását kérjük mindnyájukra.

Sum.

HIREK.

Budapesti egyházközségünk lelkészi hivatalában július 1-től kezdve *nemcsak d. e 9—12 ig*, hanem d. u. 3—5-ig is hivatalos órát tartunk. Bejelentésekkel tehát délután is felkereshetik híveink a jelzett időben a lelkészi hivatalt.

12 éves aluli gyermeknek nem szabad szeszes italt adni. A belügyminiszter rendeletet adott ki, melyben elrendeli, hogy 12 éven aluli kiskorúnak szeszes italt helyben való fogyasztásra kiszolgáltatni még akkor is tilos, ha másnak a kíséretében van. Az engedélyes, vagy megbízottja, aki e tilalmat megszegi, vagy kijátsza, kihágást követ el és megbüntetik, a jogerős ítéletet pedig az illetékes pénzügyigazgatósággal is közlik. A rendeletet, mely 25-én lépett életbe, kellő gondnal és megfelelő szigorral fogják végrehajtani.

Angol vendégeink érkeznek a hét folyamán, azok közül, akik a prágai egyház ünnepélyén részt vettek, június 19-én, vasárnapi Istentiszteletünkön részt vesznek. Ez alkalommal fogjuk üdvözölni őket. Felhívjuk kedves híveinket, hogy ezen az Istentiszteleten minél nagyobb számmal jelenjenek meg.

Józan vikáriusunk tavaly végzett vegyész-mérnök fia a szolnoki cukorgyárban kapott alkalmazást. Az idén legkisebbik fia — Gyurka — jó sikerrel tette le a kereskedelmi iskolai érettségi vizsgát. Gratulálunk és neki is — rövid időn belül — állást kívánunk.

Nyugalmazott máv. főkalauz, portási, irodai, altiszti vagy pénzbeszedői állást vállalna. Aki ilyen állást tudna, szíveskedjék megírni lapunk kiadóhivatalának.

Nem az elejére tesszük ezt a felhívást azért, hogy a többi hír között talán inkább elolvassák itt olvasóink. Lapunk júniusi számában

ugyanis kértük elmaradt előfizetőinket a folyó évi előfizetés elküldésére. Úgy látjuk, hogy nem sokan olvasták el a felhívást, vagy ha elolvasták, elfelejtették. Ezért jelentkezünk újra, hogy eszébe juttassuk mindenkinek, akit csak illet, azt, hogy a lap kiadóhivatala ez évben már 10, millió K-át fizetett ki a lapra kölcsönpénzből és eszébe juttassuk a késedelmeseeknek, hogy a lap költségeit az előfizetésekből kell fedezni. Tehát pénzt kérünk.

Lelkészi vizsgát tettek június 25-én kolozsvári theol. akadémiánkon *Biró Izsák, Fülöp Zoltán, Jancsi László, Kádár Lajos, Lőrinczy Géza, Pál Dénes* erdélyi, illetve magyarországi hallgatók, továbbá *Sztojánof Demeter* bulgáriai hallgató. Közülök hárman: *Biró Izsák, Kádár Lajos* és *Pál Dénes* elhelyezést nyertek, hármat pedig névszerint: *Fülöp Zoltánt, Jancsi Lászlót* és *Lőrinczy Gézát* külföldi tanulmányútra küld az egyházi főhatóság. Úgy az új munkásokra, mint a tovább tanulóakra Isten áldását kérjük.

Egyházi adót fizettek f. évi február havában: Szathmári E. 400 ezer, dr. Schmerr S. 350 ezer, Kovács F. né 300 ezer, Gábor D.-né 210 ezer, dr. Hajós B., dr. Csongvay G. 200—200 ezer, dr. Gotthárd K. 170 ezer, Hajós Ilkey Zs., Csákány D.-né, Zoltán E., Derzsi Zs., Derzsi J. 150—150 ezer, Balogh S. 126 ezer, Pap M., Wastell J. 120—120 ezer, Gyarmati M. 105 ezer, özv. Czerják P.-né, Füzi J., Heutler F. 100—100 ezer, Tóth A. 90 ezer, Zsigmond L., özv. Rend D.-né 75—75 ezer, Albert J.-né 70 ezer, Gái Gy., Asztalos G. né Baka A., Lengyel J. 60—60 ezer, Lakatos J.-né 45 ezer, Hoffer F.-né, Pál M. 30—30 ezer, dr. Kovács Á. 25 ezer Bellováry J.-né 20 ezer K-t.

Március havában: Fürst Ö. 300 ezer, Bartha L., dr. Szentgyörgyi F. 150—150 ezer, Csáka F. 170 ezer, Pécs A.-né dr. Zsakó Gy., Pécsi A., Sajó A. 120—120 ezer, Jukl K.-né, dr. Szombatfalvi Gy. 105—105 ezer, Pál M. 101 ezer, Péter J. 100 ezer, Szinte F. 80 ezer, dr. Enyedi R.-né 75 ezer, Rediger K., Somlyay Á., Elekes M. 70—70 ezer, Gál M., Sinczky G., Gotthárd M. Botár J. 60—60 ezer Tóth S., Havránek L., Hackler A. 50—50 ezer, Szabó J. 36 ezer, Jobb M.-né 30 ezer K-át.

Felelős kiadó: BIRÓ LAJOS.

Jelenjünk meg

minél nagyobb számban s hozzuk el barátainkat és ismerőseinket is f. hó 19-én, vasárnap délelőtt 11 órakor

budapesti templomunkban

ahol a rendes Istentisztelet után baráti szeretettel fogadjuk és üdvözöljük a látogatásunkra jött

angol vendégeket.

BIRTALAN LAJOS

kárpitós és diszitő

BUDAPEST, VII., AKÁCZFA-UTCA 58.

Elvállal angol főr-, szalon- és függönydiszítéseitek továbbá szabadon álló ottomán ebédlő-diványok, rugganyos ágybetétek, matracok, ablakrolók készítését és autók párnázását a legjutányosabb áron. Vidékiek soronkívül pontosan kiszolgáltatnak. Szőnyegek, függönyök megóvását és molytalanítást vállalom.

IFJ. INCZEFFY DÉNES

O. F. B. általi engedélyezett

ingatlanforgalmi irodája

Budapest, Vilmos Császár-ut 60. I. em 2.

TELEFON: 202-41.

Földbirtokok, birtokhártyák, házak, malmok és mindenféle ingatlanok adás-vétele, fizlet-, lakésközvetítés, pénzkölcsön, társulások finanszírozások lebonyolítása. Hirdetési vállalat.

A Népies Irodalmi Társaság

erdélyi vonatkozású néprajzi, irodalmi és történelmi kiadványai megrendelhetők:

Budapest, VI., Vilmos császár-ut 55. sz.

„STUDIUM“

KÖNYVESBOLT

Budapest, IV., Múzeum-körút 21. szám.

Telefon: Nagyrészt erdélyiekből Telefon 186-87. alakult új vállalat 186-87.

Szakt munkák, szépirodalmi, egyházi és egyetemi tankönyvek raktára. Beszerez és szállít minden kapható külföldi és belföldi könyvet és folyóiratot. Vidéki megrendeléseket gyorsan és gondosan elintézi

Két-, három- és négynyüstös
székely házi szöttes
asztalkendők, törülközők, konyharuhák
stb. megrendelhetők:

Deák Miklós

bitrokonunknál

TÖLGYFA-UTCA 14.

nében, Ujpest, Lőrinc-utca 65. Felelős nyomdavezető: Neszt Kálmán.

Kádakat

Puttonyokat

Boredényeket

Mezőgazdasági
szerszámokat

Tragacsokat

Kocsirészeket

készítünk

Budapest, V., Kálmán-u. 21. Telefon: 5-34

BERDE LAJOS

cipészüzlete

Budapest, II. Batthyány-utca 48. szám.

Férfi- és női cipőt mérték után készíték. Javítást is vállalok. Mérsékelt árak. Hő és sárcipők szakzerű javítását vállalom.

Templomharangokat

és összhangzó harangzatokat a legfinomabb harangfémöntvényből, tiszta csengésű, előre megállapított szavatolt új hangokkal

tíz évi jótállás mellett

harangszerelvényeket forgatható vas koronával, harangállványokat hengerelt vasból, szabadonálló, valamint fekvő elrendezéssel gyárt

Walser Ferenc

**tüzoltási szerek és
szivattyúk gyára,
harang és fémöntőde**

Budapest, IV., Lomb-utca 34-36.

Villamos megálló: Váci-ut, Láng gépgyár.

Telefon: 95-50.

Prém János szabómester

bitrokonoknak a napi árnál olcsóbban vállal bármiféle ruhavarrást, fordítást, tisztítást stb.

Lakása: Budapest, VIII., Vig-utca 33. sz.